

Opiskelijaosuustoiminta -selvityksen tulokset

15.8.2024

Opiskelijaosuustoimintaselvitys

- Selvitys sisälsi kaksi osaa; määrällisen kyselyn ja kyselyjä täydentävät laadulliset haastattelut.
- Selvityksessä tutkittiin opiskelijaosuustoimintaa, osuuskuntien johtamista, hallintoa, kehittymistä sekä niihin liittyviä haasteita.
- Selvitys tehtiin huhtikuusta kesäkuuhun.
- Kyselyt olivat auki kuukauden ajan 23.4.-23.5.2024.
- Haastattelut pidettiin Teamsin välityksellä 13.5.-4.6.2024.

Kyselyt

Kyselyt

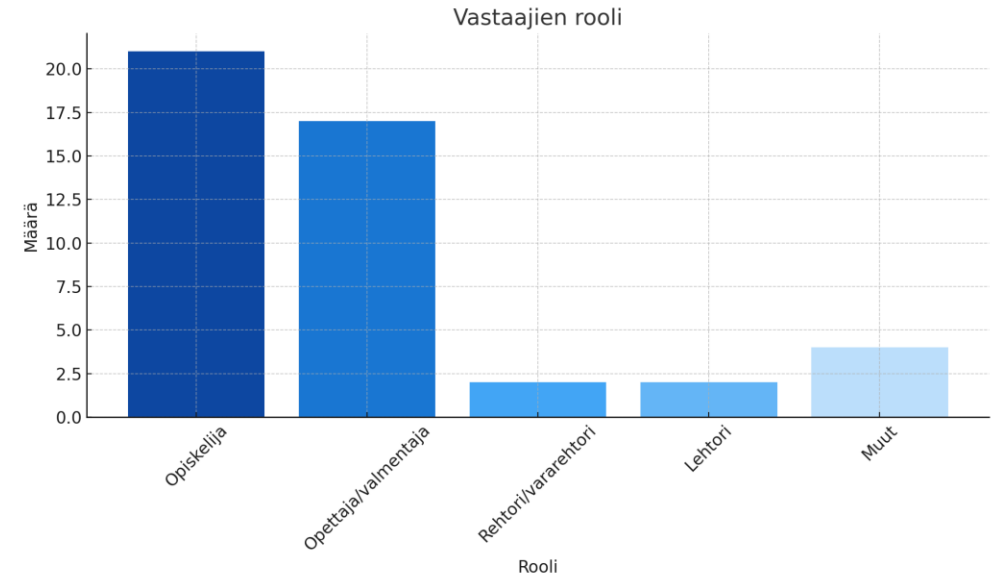
Opiskelijaosuuskuntakysely

- Vastaajia 32
- Suunnattu opettajille, valmentajille ja opiskelijoille

Oppilaitososuuskuntakysely

- Vastaajia 12
- Suunnattu oppilaitosten johdolle

Yhteensä 44 vastaajaa

Vastaajien rooli

- Opiskelija 21 kpl
- Rehtori/vararehtori 2 kpl
- Opettaja/valmentaja 17 kpl
- Lehtori 2
- Muut: yrityskoordinaattori, osuukuntakoordinaattori, työosuuskunnan taloussihteeri ja laatupäällikkö

Kyselyyn vastattiin seuraavista oppilaitoksista

Lukiot

- Muuramen lukio
- Kauniaisten lukio

Ammatilliset oppilaitokset

- Kiipula
- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Keuda
- Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu
- Tredu
- Sasky koulutusyhtymä
- (Hyria koulutus Oy)

Korkeakoulut

- JAMK/Tiimiakatemia
- TAMK/Proakatemia
- Karelia/Y-akatemia
- TurkuAMK/Bisnessakatemia
- LAB-ammattikorkeakoulu
- SeAMK
- Kajaanin AMK

- HY: Uniforst ja Tähkä
- UEF: Osuuskunta monikieliset, OsuusMetsä,

Yleistä osuuskunnista

- Opiskelijaosuustoiminta on alkanut oppilaitoksissa 1990-luvun alussa.
- Kyselyn mukaan eniten osuuskuntia on perustettu 2010-luvulla.
- Yhteensä opiskelija- tai oppilaitososuuskuntia on yli 60.

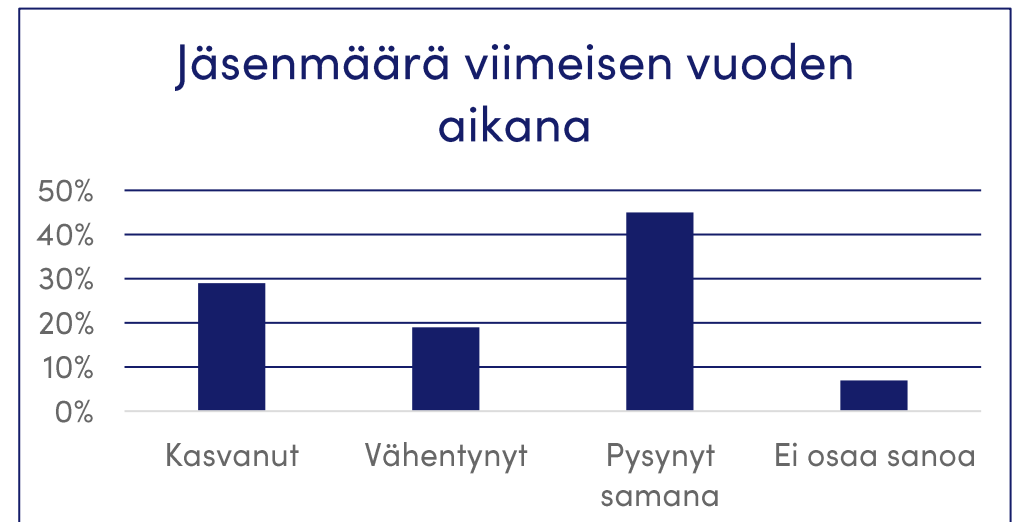
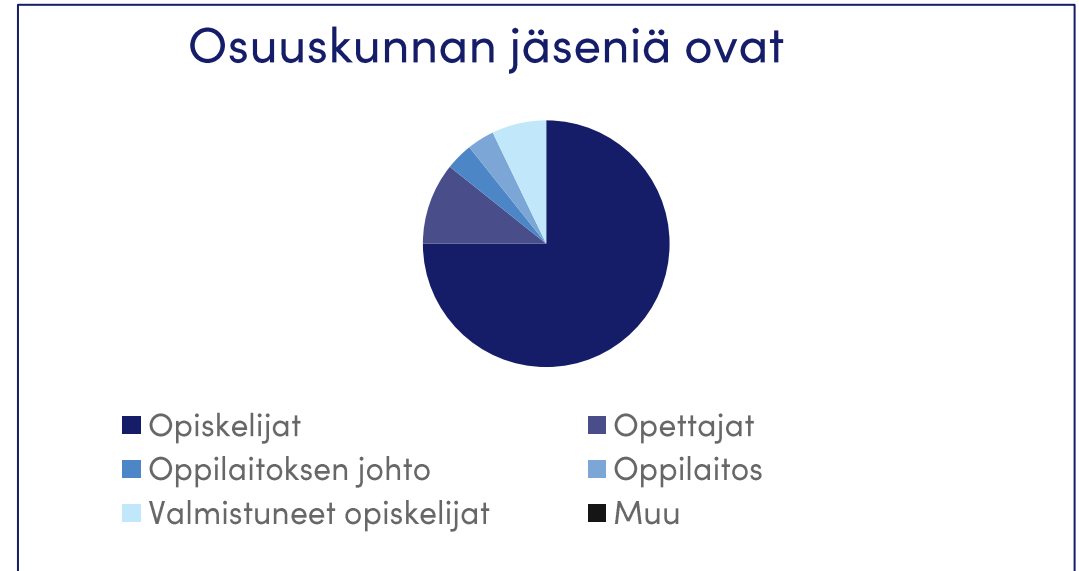
Opiskelija- ja oppilaitososuuskuntien määrä Suomessa

Oppilaitosaste	Kokonaismäärä	Opiskelijaosuustoimintaa	Osuuskuntien määrä
Lukio	331	5	5
Ammatillinen oppilaitos	80	12	15
Ammatillinen erityisoppilaitos	5	3	3
Ammattikorkeakoulu	24	9	33
Yliopisto	13	3	4
Yhteensä		32	60

Lähde: Tilastokeskus 2021 (oppilaitosten kokonaismäärät), oppilaitososuuskuntaselvitys 2024

Osuuskunnan jäsenet

- Osuuskuntien jäsenmäärän vaihteluväli oli 5–500. Jäsenmäärän keskiarvo oli 55 ja mediaani 18.
- Osuuskunnan jäseniä ovat pääsääntöisesti opiskelijat.
- Jäsenmäärä on pääsääntöisesti viimeisen vuoden ajan pysynyt samana.

Osuuskunnan hallinto

- Osuuskuntien hallitus muodostuu pääsääntöisesti opiskelijoista. Tämän lisäksi osassa hallituksia mukana on myös opettajia, koulun johtoa tai jokin muu taho.
- Muu taho: ulkopuolinen yrittäjyysasiantuntija, oppilaitos, valmistuneet ammattilaiset sekä yksityishenkilöitä.
- Opiskelijoiden kiinnostus hallitustoimintaa kohtaa oli vaihtelevaa. Hallitustyöskentelyyn on osalla vaikea saada sitoutumaan opiskelijoita. Tämä erityisesti pedagogisissa osuuskunnissa.
- Ainakin yhdessä osuuskunnassa hallituksen jäsenille maksettiin kokouspalkkio.
- *”Kyllä aina on löydetty tekijöitä ja ehkä ihmisillä on ihan sellainen hyvä kuva siitä, että tästä hommasta voi saada jotain hyödyllistä”.*

Toiminnan kehittäminen

- Strategia:

Kyselyyn vastanneiden mukaan noin 71 prosentilla osuuskunnista on strategia. Noin kymmenellä prosentilla ei ole strategiaa.

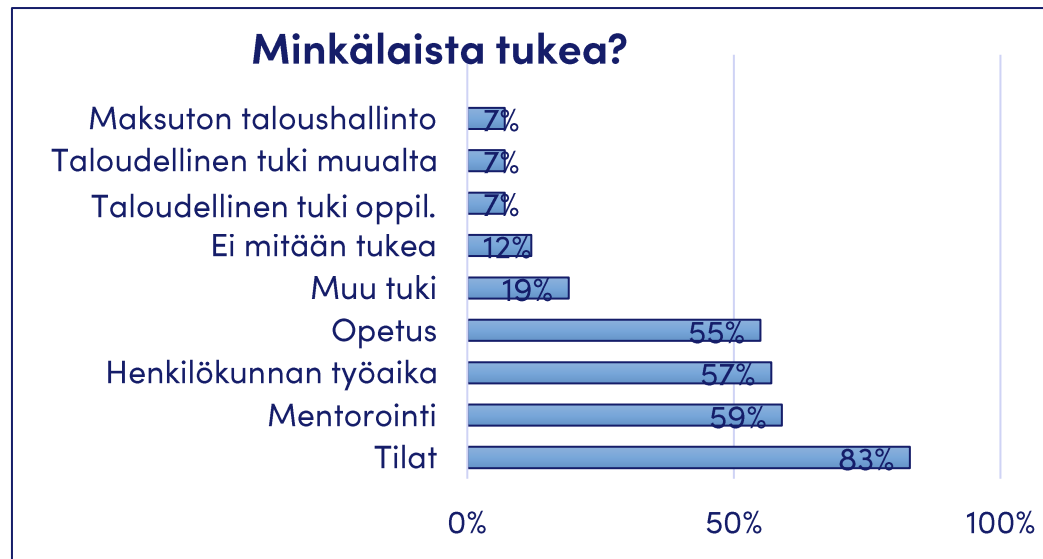
- Toimintasuunnitelma:

Kyselyn vastausten perusteella yli puolessa osuuskunnista (57 %) tehdään toimintasuunnitelma vuosittain.

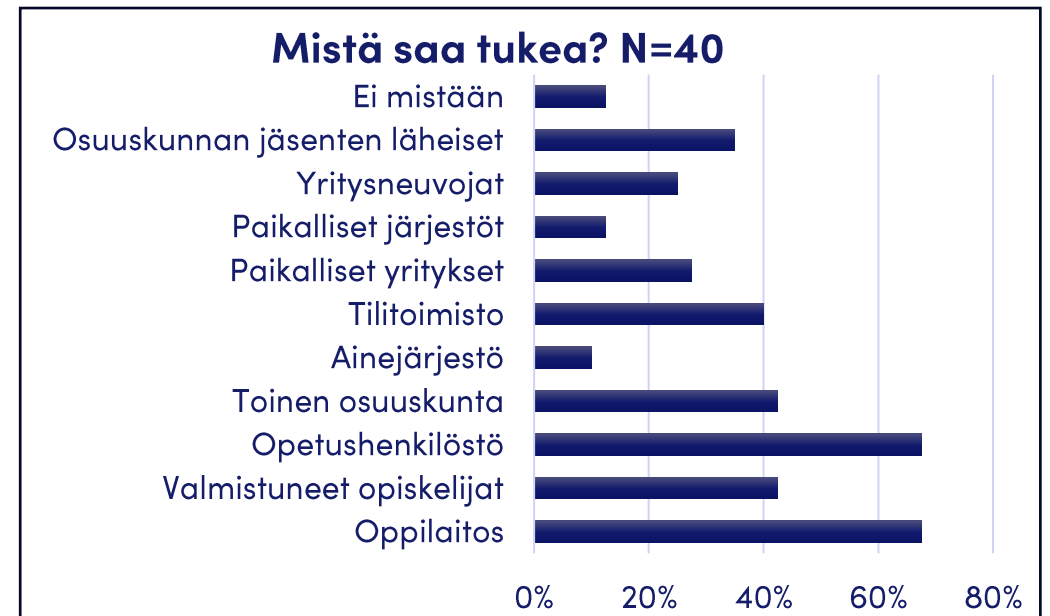
Viidesosa vastaajista ei osannut sanoa tehdäänkö osuuskunnassa vuosittain toimintasuunnitelmaa.

Osuuskuntien saama tuki

- Suurin osa osuuskunnista sai toimintaansa jonkinlaista tukea oheisen kaavion mukaisesti.

- Tukea saadaan eniten oppilaitokselta, opetushenkilöstöltä, sekä toiselta osuuskunnalta ja valmistuneilta opiskelijoilta

Minkälaista tukea tai koulutusta osuuskunta tarvitsisi lisäksi?

- Verkkokurssi tai "työkalupakki" osuuskuntatoiminnan pyörittämiseen. Saatavilla ajankohdasta riippumatta.
- Mentorointi
- Osuuskuntien välistä vuoropuhelua, verkostoitumista. Tämä voisi toimia samalla verkostona mentoroinnille. Verkosto voisi myös tarjota hautomo- tai yrittäjyyden kiihdyttämöpalveluita.
- Taloudellinen tuki erityisesti yritysidean kehittämiseen.
- Koulutus
- Yritysmuodon kirkastamista opiskelijoille kaivattiin: "Sen kirkastaminen, että osk on ihan yhtä oikea yritys kuin oy tai muut eikä se ole este esim. kasvulle tai uskottavuudelle".
- Neuvonta ja asiantuntijoiden apu eri osa-alueilla (markkinointi, myynti, rekry ja viestintä)

Osuuskuntien tarjoamat tuotteet ja palvelut

Monipuolinen palvelutarjonta:

- Markkinointi ja myynti
- Tapahtumat ja elämykset
- Media ja luova ala
- Kahvila- ja ravintolapalvelut
- Piha- ja remonttipalvelut

Asiantuntijapalvelut:

- Liikkeenjohdon konsultointi
- Henkilöstöpalvelut
- Käännös- ja kielipalvelut
- Laskutus- ja talouspalvelut

Osuuskuntien tarjoamat tuotteet ja palvelut

Erikoistuneet palvelut

- Metsäalan palvelut
- IT- ja teknologiapalvelut
- Autonhuoltopalvelut
- Kauneus- ja hyvinvointipalvelut
- Opetusmaatilatuotteet

Opiskelijayhteistyö:

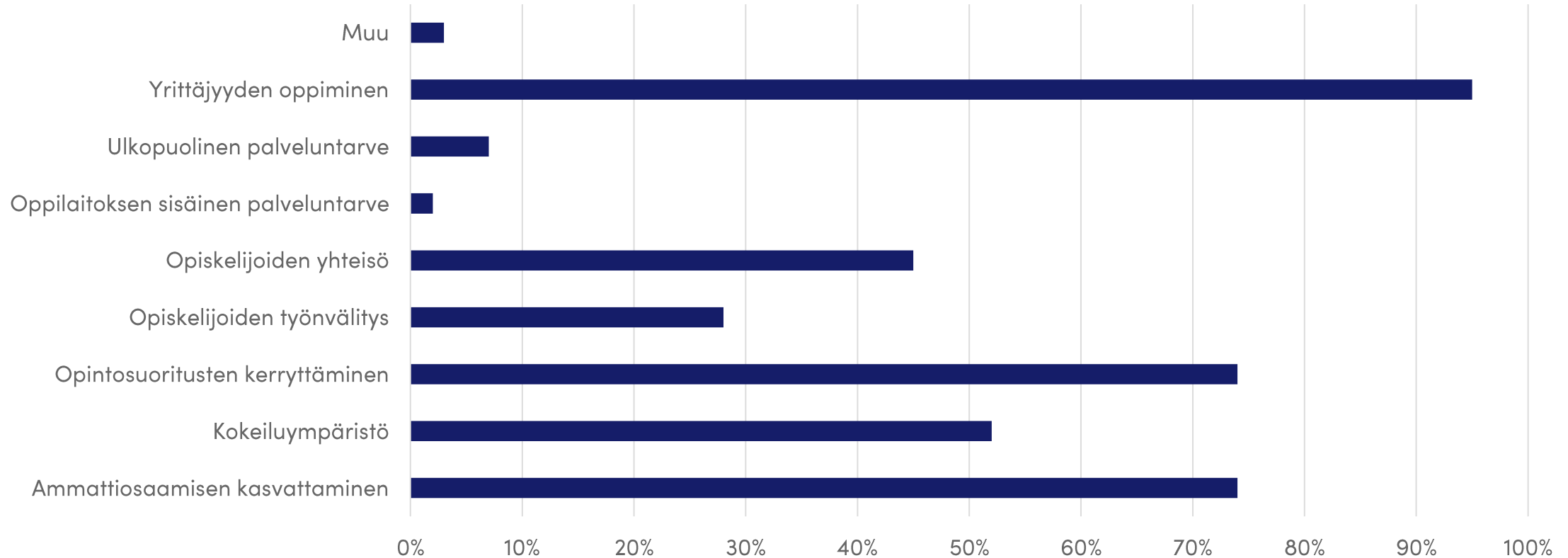
- **Opiskelijayritykset:** Opiskelijayritykset voivat liittyä ja tarjota omia tuotteitaan ja palveluitaan.
- **Työllistäminen:** Työpaikat opiskelujen ohella, kesätyöt, tapahtumat.

Osuuskuntien tarjoamat tuotteet ja palvelut

- Ammatillisessa koulutuksessa korostui opiskelijoiden omien alojen ja taitojen mukaisten tuotteiden ja palveluiden tarjoaminen.
- Lukioissa ja yliopistoissa osuuskunnat välittää työpaikkoja opiskelijoille.

Mihin tarpeeseen osuuskunta on perustettu?

Miksi opiskelijaosuustoiminta on lakannut?

- Osassa oppilaitoksia on toiminut opiskelijaosuuskunta, mutta toiminta on lakannut.
 - Esim. Oulun ammattikorkeakoulun Terwa-akatemia, Hyria koulutus Oy, Hämeen ammatti-instituutin ja koulutuskeskus Salpauksen osuuskunnat.
- *”Osuuskunta oli liian monimutkainen ja raskas pyörittää nuorten kanssa. NYT-ohjelma soveltuu paremmin”.*
- *”Osuuskunnan hallinnon pyörittäminen opiskelijavoimin ei onnistunut toisen asteen oppilaitoksessa vaan kaatui henkilökunnan työtehtäviksi”.*

Haastattelut

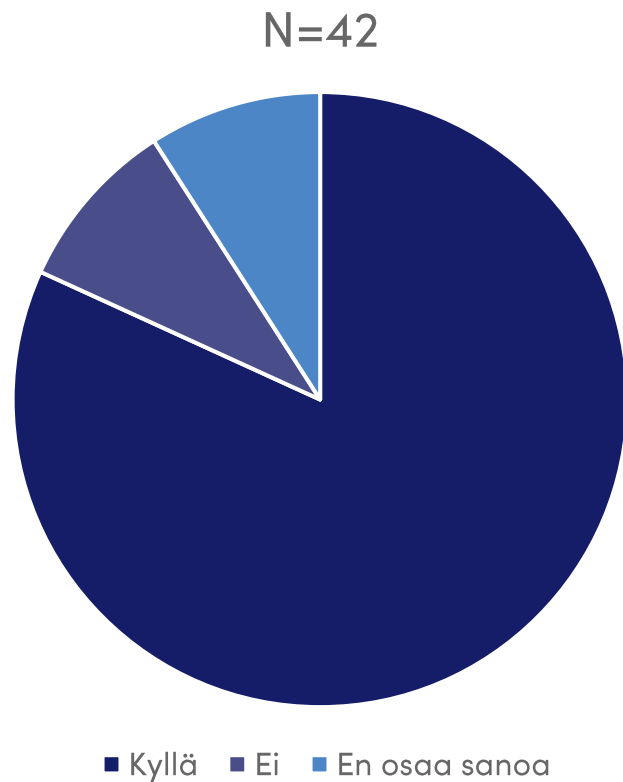
Nostoja haastateltavien
vastauksista

Haastattelut

- Haastatteluja tehtiin 13 kpl ja kaikki Teamsin kautta.
- Haastateltavista kolme oli opiskelijoita.
- Muiden haastateltavien roolit olivat mm. valmentaja, vararehtori, opettaja.
- Oppilaitoksina oli edustettuna ammatillinen koulutus, erityinen ammatillinen koulutus, ammattikorkeakoulu ja yliopisto.

Onko osuuskuntanne kohdannut joitakin haasteita toimintansa aikana?

Millaisia haasteita?

- **Liiketoiminnan haasteet:**

- Taloudelliset paineet: Epävarmuus, kannattavuusongelmat, kulujen kasvu
- Asiakkuudet: Pysyvän ja maksukykyisen asiakaskunnan löytäminen, vaikeat asiakkaat
- Omistajuuden siirto: Uusien opiskelijoiden perehdytys, osaamisen menetys valmistumisen myötä
- Yrittäjyyskasvatus: Muuttunut NYT-painoitteiseksi
- Covid-19 vaikutukset: Yritysten halu palkata työntekijöitä väheni

- **Vuorovaikutuksen ja sitoutumisen haasteet:**

- Jäsenen lähtö: Aktiivisten jäsenten vähyys, sitoutumisen heikkous
- Tiimidynamiikka: Erimielisyydet, motivaatio-ongelmat, tavoitteiden eroavaisuudet
- Terveystila ja opiskelu: Opiskelijoiden terveys ja opiskeluun liittyvät haasteet
- Perehdytys ja sukupolvet: Siirtymävaiheiden haasteet, tarve useamman sukupolven edustukselle

- **Hallinnolliset haasteet:**

- Sääntöongelmat: Perustamissopimus korjattavaksi PRH:lta
- Kirjanpito ja lakiasiat: Tilitoimiston ongelmat, hallinnolliset haasteet

Haasteet perustamisvaiheessa, toinen aste

- ”Ei toiminut, oli täysin tappiollinen. Opiskelijat eivät kiinnostuneet, koska silloisten sääntöjen mukaan jäseneksi pystyi liittymään opintojen päättyessä.”
- ”Yllättävän kivuttomasti meni. Käytettiin sitä Pellervon loistavaa osuuskunnan perustamisopasta. Tais paperipostilla mennä aika paljon perustamisjutut, niin oliko siinä jotain. Postin kulku aina hankalaa meidän kaltaisessa organisaatiossa.”
- ”Suurimpia haasteita oli löytää oikea malli, joka toimisi parhaiten opiskelijoiden oppimisympäristönä.”
- ”Hallinnollinen kuvio, että sen sisäistää ja se menee oikein (täytyy tehdä sopimus koulun ja osuuskunnan välillä).”

Haasteet perustamisvaiheessa, korkeakoulut

- On ollut haasteita esim. pankkitilien avaamisen suhteen. Siinä on saattanut kestää syystä tai toisesta useamman kuukauden ajan, jopa puoli vuotta.
- Osuuskuntaa ei perusteta vaan se periytyy. Haasteena siinä vaiheessa on se, että opiskelijoita jännittää. ”Se on ehkä hyvä muistutus itsellekin tajuta, että kuinka tiukka paikka se on heille”.
- Kun opiskelijat saavat tietää porukan, jonka kanssa yritys lähdetään perustamaan, heidän täytyy tehdä paljon tärkeitä päätöksiä, joten se on sellainen turbulenttivaihe. Äänekkäät saattavat jyrätä. Jos ryhmässä on paljon erimielisyyksiä, niin homma vähän jää jumiin.
- Osuuskunnan perustamisasiakirjoihin tehdään liite, johon ennakoitaan tilanteet, jos joku jäsenistä haluaa lähteä osuuskunnasta. Tällä ja muilla toimilla ennakoitaan, ettei haasteita tulisi. Liitteen tekemistä edeltää alussa keskustelut pelisäännöistä.

Hyvät käytänteet perustamisvaihe, toinen aste

- ”Otettiin heti alusta opiskelijat ja henkilöstö mukaan ideointiin, suunnitteluun ja ajatteluun ja ihan kaikkeen. Tämän lisäksi keskeneräisen asian viestiminen ja asiaan mukaan innostaminen oli keskeinen juttu.”
- ”Opiskelijoiden ja henkilökunnan innostaminen mukaan. Opiskelijat aistivat jos opettaja on opiskelijaosuustoimintaa vastaan.”
- ”Tärkeintä on, että siinä on mukana täysin, eikä kukaan koe, että on pakotetusti.”
- ”Opiskelijoiden tulisi tuntea, että se on niitten oma juttu. Opiskelijoita oli heti hallituksessa. Osuuskunnan positiivisten puolien tuominen ensin esiin tutustumisilla. Oman mallin kehittäminen. Rohkeus lähteä tekemään.”

Hyvät käytänteet, korkeakoulut

- Vertaistuki. Meillä on sellainen hyvin vapaamuotoinen, matala hierarkkisuus. Eri vuosikurssien opiskelijat tekevät keskenään yhteistyötä, niin täältä voi tosi matalalla kysymyksellä mennä kokeneemmilta kysymään vinkkejä.
- Kannattaa miettiä kuka on hallituksen puheenjohtaja, että voidaanko arvioida siinä alkuvaiheessa jo sitä pysyvyyttä. Pitää myöskin tarkastella, että näillä hallituksen jäsenillä on ongelmaton tausta, jotta osuuskunta voidaan perustaa ja hankkia pankkitilin.
- Meillä ihan alussa lähdetään miettimään pelisääntöjä ja arvoja toiminnalle. Niihin voidaan toiminnassa vedota ja pohtia liiketoimintaa niiden pohjalta.
- Osuuskunnan perustamisesta saa opintopisteitä ja sitä kertyy tekemisen mukaan; toisille enemmän ja toisille vähemmän

Hyvät käytänteet, korkeakoulut

- Se on hirveen tärkeää ruveta tutustumaan ryhmään, jotka osuuskuntaan liittyy.
- Voi olla tärkeää puhua reunaehdoista ja rahasta.
- Muutamia periytyviä projekteja, joissa kahden eri sukupolven tekijöitä mukana. Siinä on saatu tieto jalkautumaan seuraavalle sukupolvelle.
- Kannattaa rohkaista siihen, että opiskelijat keksii ihan omia bisnesideoita.
- Rekrytilanteessa (työosuuskunnassa) kokonaisuuden ylläpitäminen. Riskinä on, että informaatiota voi vähän kadota siinä välillä kun tieto vaihtaa ihmistä.

Mitä osuuskunnassa opitaan toisella asteella?

- Kartuttaa opiskelijan ammatillista osaamista omalla alalla
- Asiakasprojektit tuovat asiakasrajapintakokemusta eli kykyä markkinoida ja rakentaa tarjouksia, sekä hinnoitella omaa työtään
- Tärkeitä yrittäjyyskasvatuksen mahdollistavia asioita kuten kartuttaa yrittäjyysosaamista ja epäonnistumisen sietämistä. Toiminnassa mukana oleminen toi ymmärrystä yrittäjyydestä, uskallusta käydä neuvotteluja ja yhteyttä kumppaneiden kanssa ja taitoa ottaa palautetta vastaan.
- Opiskelijaosuustoiminnassa ryhmätyöskentely on keskiössä, joten toiminnassa mukana oleminen kartuttaa sosiaalisia taitoja ja ryhmässä/tiimissä toimimista, antoi uskallusta kohdata uusia ihmisiä ja toiminnan kautta oli saatu kavereita, ehkä elinikäisiäkin.
- Muita positiivisia asioita: Haastatteluissa mainittiin mm. jatko-opinnot (AMK) tehostuneet ja opiskelijaosuustoiminnan kautta on saatu kavereita

”Ajatus siitä, että pystyt tekemään niitä oman alan töitä osana opintoja ja samalla ansaitset niin sehän on se iso juttu siinä”.

Mitä osuuskunnassa opitaan korkeakouluissa?

- Opiskelijoiden osalta oppimisessa korostui henkilökohtaisuus; opiskelijan tausta, omat toiveet, mahdollisuudet, innostus ja motivaatio. Nämä ohjasivat oppimista.
- Henkilökohtaisuus näkyi niin opituissa yrittäjyystaidoissa, kuin itsensä kehittämisessä reflektoinnin avulla.
- Yrittäjyystaidoista opittiin mm. yritystoiminnan käynnistämisen, kehittämisen ja kasvattamisen lisäksi myös lopettaminen, eli koko elinkaari. Opittuja työelämätaitoja olivat mm. sopimusten tekeminen ja kokouskäytänteet.
- Tiimeissä työskentely korostui. Opiskelijaosuuskunnissa opittiin vuorovaikutustaitoja, viestintätaitoja, johtamistaitoja ja konfliktien hallintaa käytännössä. Opiskelijoiden resilienssi kasvaa ja opitaan itsestä.

Taloudellinen tulos

- Osuuskunnissa taloudellinen tulos oli pääsääntöisesti voitolla.
- *”Kyllä joo, me ollaan ihan reilusti tällä hetkellä voitolla. Voittoa ei tavoitella, vaan kaikki se raha jaetaan opiskelijoille, mitä viivan alle jää”.*
- *”Kyllä ne on tyypillisesti taloudellisesti voitolla. Voi olla toki, että siellä on niitä yksittäisiä osuuskunnan jäseniä jotka eivät pääse niihin taloudellisiin tavoitteisiin.*
- *”Jos laskettaisiin jokaisesta tehdystä tunnista palkka tekijöille, niin ei ole (taloudellinen tulos voitolla). Kyllähän kuitenkin tässä on tarkoitus oppia ja syntyy tällaisia kokeiluja, kun lähdetään luomaan tyhjästä--. Sitähän me opetellaan ymmärtämään, että yrittäjien helmasynti yleensä on, että sitä omaa palkkaa harvoin arvioidaan tai omaa lomaa harvoin resursoidaan”.*

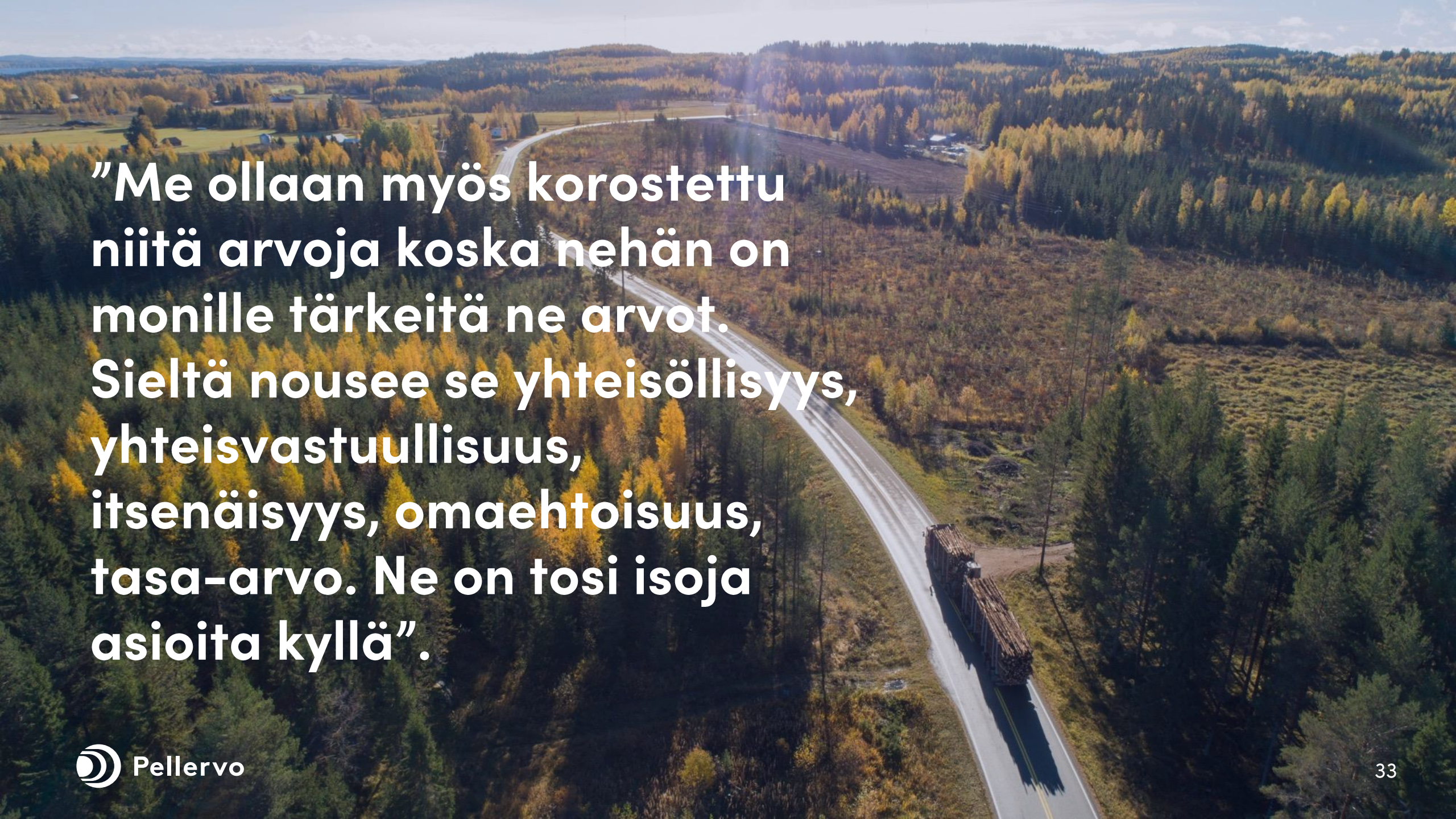
Osuuskunta yritysmuotona

- Yritysmuodon koettiin sopivan hyvin tiimi- ja yhteisrittämiseen.
- Yritysmuoto valittiin joissain tapauksissa sen edullisuuden vuoksi.
- Mahdollistaa yrittämisen myös sellaisille henkilöille, jotka eivät olisi muuten päätyneet yrittäjiksi.
- Tulevaisuudessa yritysmuodoksi saatetaan valita osakeyhtiö osuuskunnan sijaan.

Osuuskunta yritysmuotona

- Osuuskunnan maine yritysmuotona nähtiin positiivisena tai toisaalta myös haastavana.
- Osassa osuuskunnista opiskelijat eivät tunnistanee osuuskunnan erityispiirteitä ja olevansa jäsenenä osuuskunnan omistajia. Tämän lisäksi osuustoiminnallisia arvoja ei oltu kaikissa osuuskunnissa tunnistettu ja pohdittu.
- *Tää ideologia (osuuskunnan) sopii meille hyvin, koska kaikki ovat saman arvoisia, eikä kukaan pomota toista.*
- *Se on kuitenkin yksi syy miksi me valittiin osuuskunta, että se oli halvin ja se mahdollisti laillisen liiketoiminnan (ry:hyn verrattuna). Nyt kun halpoja vaihtoehtoja on muitakin, niin voi olla että joku porukka toteaaakin et me halutaan perustaa osakeyhtiö. Se on tietyllä tavalla järkevää, koska yleensä siihen yritykseen saattais jäädä jatkamaan jotkut. Se on helpompi jatkaa osakeyhtiötä kuin osuuskuntaa, joka on vieläkin tuolla liikemaailman puolella, että: "Ai sulla on osuuskunta? Onks tää joku käsityöläisten piiperrysjuttu vai tekeekö tällä bisnestä".*
- *Mä luulen, että ehkä eniten sitä perinteistä arvomaailmaa edustaa yhteisöllisyys, tää tiimi-ajatus ja tasaveroisuus. Me opetellaan sitä jaetun johtajuuden mallia myös sillä, että osuuskunta on hyvä pohja opetella sitä. Siellä ei ole selkeästi kukaan ole toimitusjohtaja-tittelillä, jolla ois tietty valta.*
- *Tasa-arvoisuus, yhdessä tekeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys arvot taustalla jollakin tavalla on. Se on mielenkiintoista nähdä missä vaiheessa se tulee muuttumaan.*
- *Mä uskon että osuuskunnalla on ihan hyvä kaiku, että se ei ole semmoinen vaarallinen riistokapitalistinen meininki. Se on jotenkin lempeämpi. Se on vähän semmoista sosiaalista yritystä.*

**”Me ollaan myös korostettu
niitä arvoja koska nehan on
monille tärkeitä ne arvot.
Sieltä nousee se yhteisöllisyys,
yhteisvastuullisuus,
itsenäisyys, omaehtoisuus,
tasa-arvo. Ne on tosi isoja
asioita kyllä”.**

A close-up photograph of a person's hands holding a black smartphone. The phone's screen displays a photograph of a small, white, wheeled robot with blue and red components on a light-colored table. The background is blurred, showing what appears to be a workshop or classroom setting with various items on a table.

”Mä oon lukemattomien ihmisten kuullut sanovat, että: ”Mä ajattelin, että mä en ikinä ryhdy yrittäjäksi. En koskaan. Ja nyt mä oon yhtäkkiä täällä”. Ja sitten he ovat löytäneet itsestä sen pienen yrittäjän”.